भक्तकवि-श्रीजयदेवप्रशस्तिः

णेता

पुरीमण्ड ान्तर्ग -भिङ्गारपुर थ-श्रीवक्रेश्वरी विद्या यस्या-

वसरप्राप्त-संस्कृत शिक्षकः

पण्डि त **श्रीगोविन्दचन्द्रमिश्रशर्मा,**

साहित्यायुर्वेदाचार्य्यः

भुवने र थ- ण्णचन्द्र गुरुकु विद्यापीठेऽधुनातन-

संस्‌ ताध्‌ ा :

अभिधानम्—भ कवि-श्रीजयदेवप्रशस्तिः

प्र ाशिका—भुवनेश्वर संस्कृत-परिषद्
(भारतसर्वकाराणां शिक्षा-सांस्कृतिकव्यापार-
मन्त्रणालयानुकूल्येन)

प्रणेता—पण्डित श्रीगोविन्दचन्द्रमिश्रशर्मा

आ ्ग्लभाषानुवादकः—श्रीचिन्तामणिजेना

मुद्रकः—स ार प्रेस, कट म्

त्क भाषानुवादकः—पुरित । णेता

मूल्यम्—रू २ · ५०

म र रः—१९७४

त्क नांप्रधानैतिहासिकतत्त्व-गवेषका तोचकानां
श्रीकेदारनाथमहापा शर्मणामभिमतम् ।

Main Road
hubaneswar-2

K dar ath Mahapatr , *B A. (Hons) D.Ed.*
Retired Superintendent of Archaeology, Orissa.

I derive great pleasure in recommending the perusal of this small life-sketch in Sanskrit v rses of different Vritas of the celebr ted Orissan poet Sri Jayadeva, author of the immortal work 'Sri Gitagovind m' compos d by Pandit Sri Govinda Chandra Mishra, Sahitya Ayurvedacharya.

P ndita Mishra, a gre t devot e of Sri J yad va, who us d to take part in th r viv l of the glory of Kenduli (Kenduvilv S san) betwe n the sacr d rivers th Pr chi and the Kusavadra, wh re he was the Sanskrit teach r of the Bakresvara High School, Bhingarpura near Kenduli from 1937 to 1969 h s tri d to pre ent the biogr phy of th

saintly poet in a historical manner, based on modern researches, while at the same time depicting the well-known legendary accounts t appropriate places to make the work interesting and impressive to the readers.

This Sanskrita work, though small is xpected to gain international appreciation as it is being printed in Devanagari characters, with English translation of each verse.

Sd / **K d rn th Moh p tr**

5. 12. 74

भुवनेश्वर-संस्कृतपरिषदः

सभापति—श्री गोपीनाथमहापात्रशर्मणोऽभिमतम्

अभिमतम्

गुणिगणा गरायस्य साहित्यायुर्वेदपारङ्गतस्य अधुनातन पुरी ए न्तर्गत वीरनरसिंहपुरशासननिवासिनः पण्डित श्री गोविन्दचन्द्र मिश्रस्याशेषसाहित्यसौरभविभूषिना 'जयदेव-शस्तिः' मयाधिगता । 'कविराजराजिमुकुटालंकारः राधामाधवकेलिकल्लो गीतिकाव्यजनकः उत्क स्य वरपुत्रः श्रीज दे : स्वीय रीत्या तदीय गीतगोविन्दाख्य कृत्या राधा ाधवभक्त्या च समग्र विश्वभूमौ विख्यातः इति चित् नाविदितः । तः पण्डितमहोदयस्य इयं कृतिः 'ज देव शस्तिः' सर्वथा शंसनीया । पुनश्च भारतसर्वकाराणां भुवने र संस्कृत परिषदः माध्यमेन अस्य न्थस्य प्रकाशार्थमर्थ-सहाय । सर्वादावभिनन्दनीया । आशासे, गीर्वाणवाणी-निपुणाः नूनं सम्यगानन्दं अस्य पुस्तकाध्ययनमाध्यमेन लपूर न्ते इति ।

अध्याप :

श्री गोपीनाथमहापा :

१-१२- ४

मुखबन्धः

काव्यं हि रसगुणरीत्यलंकार-समन्वितं प्रकाशितं जन-मनोरञ्जनविधायकम् । तर्हि किं तावत् काव्यम् ? अत्र प्रा नाधुनिकसमालोचकाः विभिन्नमतपोपका अपि 'वाग्-वैदग्ध्य-प्रकाशनत्वं' हि सर्वेषां मतम् । आधुनिकेषु कविराज-विश्वनाथः साहित्यदर्पणे स्वमतमुपस्थापयति यत् "रसात्मकं वाक्यं काव्यम् ।" एतच्च जगति द्वितीयकविव्यासदेवोऽग्निपुराणे ि ति

"वाग् वैदग्ध्यप्रधानेऽपि रस एवात्र जीवितम् ।
उत्कर्षहेतवः प्रोक्ता गुणालंकाररीतयः ।"

रस्यते आस्वाद्यते इति रसः, स च काव्यश्रवण-दर्शनानुभूतिज एव । काव्यं दृश्यश्राव्यभेदाभ्यां ि विधमपि गद्यपद्यचम्पू-भेदैरि धा । कवि श्रीजयदेव तं गीतगोविन्दं दृश्य- ाव्योभयान्तर्गतं पद्यकाव्यम् । अत्र राधा- ष्णयोः श्रृङ्गार-केि वर्णनया श्रृङ्गाररसः प्रस्फुटति, स च भरि भाव-समन्वितः । पद्यमपीदं तदाविर्भावकालद्वादशशताब्दीं यावत् तदनुसृत सरण्या केनापि कविना किमपि काव्यं न ि रि तम् । स्य काव्यं रागनालानुसारि गीयते, अतो बुधैरिदं ाव्यं गीतिकाव्यमिति कथ्यते । काव्येऽस्मिन् बहुश्लोकानां निबन्धत्वेऽपि गीतीनामेव प्राधान्यं चमत्कारित्वं जनमनोहारित्वमि र-विशेषत्वं च विद्यते ।

कविरप्ययं महान् पण्डित आसीदिति तन्निवन्धाज्ज्ञायते । श्री ष्णप्रेमाप्लुतात्माऽसौ काव्यादौ दशावतारवर्णनं तथा येश्वरस्य श्रीकृष्णस्यावतारेषुविहित-दुष्टसंहरण-शिष्टसंरक्षण-क्रियाकलाप-संसूचकैकं गीतं निवेश्य प्रकृतमारभते ।

गोपपुरे षोड़शसहस्र-गोपाङ्गनाभीराधिकया विहित विविध-लीलावर्णनस्य चमत्कारित्वमतीव हृदयग्राहि भ ाभ -धर्मान्तरान्तर्गत-पाठक-श्रावक-निर्विशेषम् । तेषु निवन्धेषु "ललित-लवङ्गलतेति- चन्दन- चर्च्चित- नीलकलेवरेति- धीरसमीरे-यमुनातीरे" इत्यादि-गीतय उत्कृष्टत्वमापद्यन्ते भाव-राग-ता -यैरिति ।

वं रसेतर-गुण-रीत्यलंकाराणां काव्येऽपेक्षमाणानां ाव्यत्वप्रतिपादकानां विषयाणां यथास्थानसन्निवेशितानां रसपोषकाणामुपयोगत्वं काव्यं सुकाव्यं कुर्वदस्य काव्येजगति सुख्यातिं प्रति ापयति ।

क यो वहवो भारतवर्ष आसन् सन्ति चाधुनिकाः ीराम-कृष्णादीनां चरितादिकमुपवर्णयन्तः प्रख्याताः, परंत्व य भ त वित्वे विशेषत्वं श्रीकृष्णस्य साक्षात्कारादि । भक्तमाला-न्थे भक्तानां मध्ये जयदेवस्य चरितं वर्णितम् । त कवेः प ावत्यासह विवाहः, रास-क्रीड़ावर्णन सङ्गे श्रीकृष्णस्य जयदेवरूपेण कविगृहागमनम्, तत्रा पूर्णकवितायाः पादपूरणम्, तद् गृहे स्नानभोजने, वृन्ताकवाट्यां गीतगोविन्दगानरतायाः वृद्धाया अनुगमनम्, श्रीजगन्नाथस्योत्क ाधिपतये स्व ादेश-प्रभृतयो वहवः कविचरितामृत-निष्यन्दि-कथाः वर्णिताः ।

* भक्तकवि श्रीजयदेवस्य चरिते विशेषत्वं संक्षेपेणात्र सूच्यते :—

'कविराज-राज' श्रीजयदेवः स्वीयामरकृति-श्रीगीत-गोविन्दस्य समाप्तौ स्वपित्रोः भोजदेवरामादेव्योर्नाम लिखति ।

"श्रीभोजदेवप्रभवस्य रा ादेवीसुत श्रीजयदेवकस्य ।
पराशरादि-प्रियवर्गकण्ठे श्रीगीतगोविन्दकवित्वमस्तु ॥"

तस्य जन्मभूमिः किन्दुविल्वः ('केन्दुलि') इति निर्द्धारितम् । वहुप्रमाणानन्तरं स ति खा चन्द्रदत्तः श्रीजग ाथस्य परमभक्तः श्रीगी गोविन्दं प्रति तस्य श्रद्धा-विशेष श्रा ीदित्येतस्यानुकरणेन 'काशीगीत' नाम गीतिकाव्यं रचितवान् । श्रीक्षेत्रवाससमये स श्रीजग ाथस्य-परमभ त- ीजयदेवस्य जन्मभूमेश्चरितस्य स्वकृतभक मालाग्रन्थे ेखं च ार ।—

"जगन्नाथपुरी प्रान्ते देशे चैवोत्कलाभिधे ।
किन्दुविल्व इति ख्यातो ग्रामो ब्रा णसंकु : ॥

---

* उत लेपु ख ातनामानः प्रधानैतिहासिकतथ्यालोचका गवेषकाः श्रीकेदारनाथमहापात्रमहोदया जयदे स्य जन्म-भू यादिचरि ानि विकृत-गीतगोविन्दादिविविधपुस्त ा य-न ोच ादिना विविध स्वानि संगृ ोत राज सर्वकारेभ्य तथा भार शा केभ्यो वि ापयन : तिनः ज्ञाताः । तैः "श्रीजयदेव ो श्रीगीतगोविन्द" इति पुस्त मे काशितम् । तत् पुस्त ात् किं चित् संग तेनानूद्यात्र सन्नि वेश्यते ।

तत्रोत्कले द्विजो जातो जयदेव इतिश्रुतः ।
विद्याभ्यासरतः शान्तः पुरुषोत्तमपूजकः ॥

निर्माय गीतगोविन्दं पुस्तकं पुरुषोत्तमे ।
निवेद्य तत्कृत्योऽभूज्जय देवमहामनाः ॥”

× × × ×

× × × दाक्षिणात्यान्तर्गतजनपदात् ब्रा णदम्पती जगन्नाथस्य सेवार्थै उत्सृष्टां निजकन्यां पद्मावतीं × × × समर्पि वन्तौ । × × × तद्रात्रौ जगन्नाथमहाप्रभुः जयदेवस्य पद्मावत्या सह परिणयम्, श्रीराधा- ष्ण ी ।-प्रख्यापनाय श्रीगीतगोविन्दकाव्यप्रणयनम्, एवमजयानदी-गर्भे पतितं श्रीराधामाधवविग्रहद्वयोत्तोलनाय आदिदेश । ए तेन साधितम् । तस्य गोत्रं 'वत्ससः' इति ।

विवाहानन्तरं स गीतगोविन्दं काव्यं रचयितुं वृत्तः । ए दा स्यचिदेकस्य गीतस्योपयुक्तपादपूरणायासमर्थः संश ापन्नः तत्त्यक्त्वा स्नानाय गतः, इत्यवसरे श्री ष्णः जयदेवरूपी तद् गृहं प्रविश्य पादं प्रपूर्य्यान्तर्हितः । अत्रापि संदिग्धः स तद्रात्रौ जगन्नाथेन स्व आदिष्टः ।

गीतगोविन्दरचनानन्तरं तज्जग ाथाय समर्प्य वं धन्यममन्यत । प्रत्यहं च तस्य समक्षं गायति नृत्यति च पद्मा त्या सह । श्रीगीतगोविन्दस्य महत्त्वेनोत्कर्षेण च मुग्ध ट ाधीशोऽन्यत् गीतगोविन्दं विरच्य पुरुषोत्तमदेवो जग ाथ य समक्षं बलात्कारेण गानायादिदेश, जयदेवकाव्यं निरस्तम् । परं तु जयदेवस्तदा ं विलंघ्य वगीतगोवि न्दं

जिगाय । अनेन कुपितो रा । जयदेवाय रणम च्छत् जयदेवेनोक्तं— मत्कृत-गीतगोविन्दं प्रभोर्विशेषसन्तोष-विधायकम् ।

ततश्च परीक्षार्थं प्रभोः समक्षं पुस्तकद्वयं विन्य य कपाटमवरुद्धम् । कपाटोन्मोचनानन्तरं दृष्टं जयदेवकाव्यं राज तकाव्यस्योपरि विन्य तम् ।

दाचित् साधुप्रवरः श्रीजयदेवः स्वभ जननिमन्ि तः श्रीक्षेत्रं परित्यज्य दूरस्थं जनपदं जगाम । तत्रातिसम्मानितो वहुव वर्णालंकाराणि लब्ध्वा वनपथेन पुरुषोत्तमपुरीं प्रत्याववृते । मार्गमध्ये चत्वारश्चोरा अतिनिर्दया हिंसापरा णाश्च तस्य सम्मुखमाजग्मुः । कविस्तेभ्यो विभीय वप्राणरक्षार्थै सर्वाणि धनानि तेभ्यो ददौ । परं तु ते दस्यवः साधोः वगृह-गमनाय ववाधिरे । ते तस्य ह तपदादि व वा हस्तपदमस्त्रेण ि त्वा वनमध्ये विजने क्षतविक्षताङ्गं तं परित्यज्य प ायिताः । क्षु धातृषार्त्तः साधुः कविः वदुर्दशासु अविचलि तः श्रीजगन्नाथमस्तौत् ।

दानीं नो राजा अश्वारूढ़ तद्वने मृग ां वैन् तद थं ाधुं विलोकयामास । स झटिति तं शिवि ा वगृह ानाय्य पतिप्राणपद्मावत्याः सविधे थापयन् चिकित्सितवान् । कियद्दिनानन्तरं साधुवेशधारिण क्ष खितदस्यवः भ त वेगृहे तिथयः स ाताः । पद्मावती साध्वी य ेन ादरं च तेषां परिच र्यां चकार । तस्यानुरोधेन राजा च तेभ्य ाभरणादि वस्तुजातं प्रददौ, तेषां निरापदयात्रार्थं च ंक्षि त् रक्ष ान् प्रेषयामास ।

पथमध्ये राजपरिचरैस्तेभ्यः साधोर्जयदेवस्यातिशय-श्रद्धाभक्तिप्रदर्शनकारणं पृष्टा ते संपूर्णमिथ्यैकघटनां वर्णि न्तः।

त आगन्तुका यदा कर्णाटाधिपेनातिथिरूपेण सत् ता स्तदायं कविः तेनापराधी माणित श्चोर इति। केचन चां । ।- तस्य राज्यात् निष्का नार्थं आदिष्टा वधा गोद्यताः । परंतु जयदेव य धनर दानेन सन्तुष्टास्ते दासा तमीदृक्‌दशाग्रस्तं विधाय वने विसृज्य प्रत्यावृत्ताः। त गौर्य्यकर्मप्रकाशनाद्‌विभीय पटी साधुरयमस्मानीदृक् चर्च्चितवान् ।

साधोर्महात्मनो जयदेवस्य मिथ्यापवादं रटन् ते तत्‌क्षणमशनिपातदग्धा अभूवा ति ते राजपरिचरा रा निवेद्य राजदत्तांस्तानुपहारान् त्यर्पितवन्तः । तेषां मृत्युशोकेनाधीरो जयदेवः छि हस्तपदं भूमौ ताड़यन् न्दन् जग ाथ य पया पुनस्तस्य हस्तपदं संजातम् । एतदव ोक नृपति-र्विस्मयाभिभूतः प्र तकारणं जि ासुः भ प्र रं पृष्ट्वा तर ात्तन्नृशंसव्यापारं ुत्वा जयदेवस्य च तेभ्यः च ाचरणं मतां च पश्यन् विमुग्धः।

विचन्द्र ालिचरण पट्टनायकेन त्क भाष ा ति शि ते 'जयदेव' नाटके एका घटना वर्णिता । त ति खितं यदे दा गी गोविन्दगा रतो जयदेवः स्वसुहृत् पराशरेण सागरतीरे न्य- एठो ारितम् च तच्छ्रुत्वा ाव्यं ागरगर्भे निक्षेप्तु-मुद्यतः, परं त्वपर्णवाऽर्णे श्रीकृष्णो दृष्टिपथारूढ़स्तत्कार्य्यात् निवार्य्यान्तर्हितः।

इत्थं भक्तिसंप्लु ान्तरात्मनो निर्गता जयदेवस्य कविता भक्तमनसि श्रीकृष्णप्रेमरसस्राविभ भावं, शृङ्गारिणः शृङ्गाररसानुभूतिं जनयन्ती गीतिरीत्या गायकमनांसि समुल्लासयन्ती चात्यन्तिक-सुखराशिं वितनुते । अतएवास्य कवेः कविता-चन्द्रिका-विधौत-मेदिनीयं सुरम्याभाति ।

उत्कलराज्यसर्वकारास्तत्र केन्दुलिग्रामे व र्थव्ययेन जयदेव-स्मृतिमन्दिरमेकं विरचय्य पुरातन-जीर्णमन्दिरादिसंस्कारं च विदधते। तज्जनपदे च कवेरिष्टदेवताराधामाधवयोश्चन्दनयात्रा-निर्वाहार्थं या सरसी जनमनउल्लासिनी शुशुभे साद्यापि विद्यमाना । प्रतिवर्षं तत्र कवेः श्रीजयदेवस्य जयन्त्युत्सवः मेषसंक्रमणदिवसे दिनत्रयव्यापी परिपाल्यते । तदानीं जनसमागमो वहुलतया भवति। समवेत-विद्वज्जन-मण्डली त-तदीयभक्ति-महात्म्यादि-च या मुखरित-स्मृतिपीठमितरेषा जनानामामोदकोलाहलेन सजीवमिवाभाति ।

हं च मदीय-कर्मभूमि-समीपवर्त्ति-पीठेऽस्मिन् प्रायश पस्थायोत्कल-वरपुत्र गवेषक-सर्वश्री-केदारनाथमहापात्र-वाग्मि-गौरीकुमारब्र -पण्डित-प्रवर-प्रह्लादप्रधान-तरुणकवि-प्रबोधकुमार-मिश्र-जयदेव-सां तिकानु ान-परिचालक-चिन्तामणिजेनादीना-मुत्साहपूर्ण-कार्य्यावलिं दर्शं दर्शं सांस्कृतिकानु ान-परिचाति त-ौर्य्यत्रिकादि श्रावं श्रावं प्रमोदभरेणात्मविस्मृतइव पवित्रदिव्या-नन्दधारासंभोगसन्तुष्टमना अस्मि । आशासे गुणिनो विद्वांस-स्तत्र जयन्त्युत्सवे समुपस्थाय प्रहर्षराशिमनुभवन्तः पूताः तार्थाश्च भवेयुः ।

ममैतस्याः भक्तकविश्रीजयदेवप्रशस्त्याः प्रतिश्लोकमाङ्गलभाषानुवाद विदधतः पुरीमण्डलान्तर्गत-श्रीवक्रेश्वरी-विद्यालय प्रधानाध्यापक-श्रीचिन्तामणिजेना महाशयस्य श्रम-साधनार्थमपि च भुवनेश्वरस्थ-प्रत्नतत्त्वगवेषक-श्रीकेदारनाथ-महापात्रमहोदयस्यैतस्या असुस्थत्वेऽपि दृक्पातपूर्वकं मूल्य तु स्वाभिमतप्रदानेनोत्साहयतः सविधे कृतज्ञता .ापयामि। परिशेषे भुवनेश्वर-संस्कृतपरिषत् पुस्तिकाया एतस्याः प्रकाशनार्थं भारत-सर्वकारेभ्यो निवेद्य तेभ्यश्च प्रकाशन-मुद्रणव्ययार्थमार्थिकसाहाय्यं समुपलभ्य प्रकाशयन्ती समुत्साहितोऽहमुभाभ्यां कृतकृत्यस्तेषु हार्दिक-प्रीति सन्तुष्टि मन्दाकिनी-प्रवाहं मेलयामि।

अस्याः पाठेन यदि कश्चित् किञ्चिदुपकृत आनन्दितो भवेत्तदा मे श्रमः सार्थकः स्यादित्यलं विस्तरेण।

कवयः सन्ति वहवो लेखकाः सन्ति भूरिशः।
स कविर्लेखको धन्यः कालिदासादयो यथा ॥

श्रीवक्रेश्वरी विद्यालयस्य
अवसरप्राप्तसंस्कृतशिक्षकः
ता १८ १२-७४

निवन्धकः
पण्डित श्रीगोविन्दचन्द्रमिश्रः,
साहित्यायुर्वेदाचार्य्यः

भक्त वि श्रीजयदेव प्रशस्तिः

वासुदेवं नमर त्य गुरुं गुरुसमं बुधम् ।
वन्देऽहं गीतगोविन्द- ाव्य रं क ाप्रियम् ॥ १ ॥

After bowing down to my preceptor Basudev (Mishra) learned as Brihaspati (preceptor of Gods), I pay homage to poet Jayadev, the lover of art and writer of Gita Govindam.

ବୃହସ୍ପତି ତୁଲ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ ବାସୁଦେବ ମିଶ୍ର ନାମକ ମୋର ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି କଳାପ୍ରିୟ, ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ କାବ୍ୟକାର କବି ଜୟଦେବଙ୍କୁ ବନ୍ଦନା କରୁଅଛି ।

देशे चोत्‌ ल सं के सुविदिते स्वर्णाच ात् पूर्वतः,
ासीत् सुन्दरकिन्दुविल्वव तिः ाचीसरित्सेविता ।
त्र ीजयदेव इत्यभिहितः श्रीभोजदेवान ये ।
जातो विप्रवरो मुदं वितनुते राधासुतः न्नृणाम् ॥ २ ॥

In the glorious land of Utkal and to the ast of the Gold n Hill lay the beautiful village of Kendu Bilwa on the bank of the river Prachi. In that village a Brahmin called Bhojadev had a son named J yadev through his wife R dha and the boy increased the happiness of the people by his own works.

ଭାରତବର୍ଷରେ ଜଣାଶୁଣା ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶରେ 'କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ' ନାମକ ସୁନ୍ଦର ଗ୍ରାମଟିଏ ଥିଲା । ତାହା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦ୍ରି ଭୁବନେଶ୍ୱର କ୍ଷେତ୍ରର ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ପ୍ରାଚୀ ନଦୀର କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସେହି ଗ୍ରାମରେ ଶ୍ରୀ ଭୋଜଦେବଙ୍କ ଔରସରେ ରାଧାଦେବୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଉତ୍ତମ ସନ୍ତାନଟିଏ ଜାତ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ନାମ ଥିଲା 'ଜୟଦେବ' । ସେ ଉତ୍ତମ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଥିଲେ । ସେ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା (ଆଜି ମଧ୍ୟ) ସତ୍ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ କରୁଛନ୍ତି ।

प्राच्युत्तरस्यां कुशपूर्वभद्रा
सरित्तथा दक्षिणतो वहन्ती ।
ग्रामस्य शैत्यं च पवित्रतां च
समृद्धिवृद्धिं सरितौ विधत्तः ॥ ३ ॥

The river Prachi and Kusavadra flow on the north and south of the village and have brought cooling effect, sanctity and prosperity to it.

ଉକ୍ତ ଗ୍ରାମର ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ପ୍ରାଚୀ ନଦୀ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ କୁଶଭଦ୍ରା ନଦୀ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହି ଉଭୟ ନଦୀ ତାର ଶୀତଳତା, ପବିତ୍ରତା ତଥା ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି ସାଧନ କରୁଥାନ୍ତି ।

नारिके -तरुराजि-राजितः
आम्र-कण्टकफल-द्रुमैर्वृतः ।
शस्प-शाद्व -महीतलायतः
केन्दुलिर्जनगणोऽधुनास्मृतः ॥ ४ ॥

The village is beautified with coconut trees and sweeping orchards of mango and jackfruit. Its ground is matted with soft grass. The village is now known as Kenduli.

ଗ୍ରାମଟି ବହୁ ନାରିକେଳ ବୃକ୍ଷ ଶୋଭିତ, ଆମ୍ବ ଓ ପଣସ ଗଛଦ୍ୱାରା ପରିବେଷ୍ଟିତ ଓ କୋମଳ ତୃଣାଚ୍ଛାଦିତ ଭୂଭାଗଦ୍ୱାରା ପରିଶୋଭିତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଉକ୍ତ ଗ୍ରାମ 'କେନ୍ଦୁଲୀ' ନାମରେ ପରିଚିତ ।

अग्रहार इह तीर्थयात्रिणां
पुण्यधाम कवितारसार्थिनाम् ।
अ भ कविरेष वालतः
मोदमावहत वन्धुचेतसि ॥ ५ ॥

This place is sacred to the pilgrims of poetic bent, for here Jayadev, the poet and d votee of God had made the fountain of joy flow in the heart of his friends from childhood.

ଏହି ଗ୍ରାମଟି କବିତା-ରସ-ପିପାସୁ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଇହଲୋକରେ ଗୋଟିଏ ପବିତ୍ର କ୍ଷେତ୍ର । ଏହି ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବ ପିଲାଦିନରୁ ଏହିଠାରେହିଁ ପିତାମାତାଦି ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଆନନ୍ଦଧାରା ପ୍ରବାହିତ କରିଥିଲେ ।

वाणी-पादयुगाब्ज-पूजनयुतः । स्वधर्मे र :
स्वावासे स्वकुलोद्भवैः सुचरितैः कालं नयन् संस्थितः ।
ेतः-कमलं सदा विकशितं यत् पादपद्मान्वितम्
चित्रं भरि रसोदधौ सुविमले राधामनोहारिणः ॥ ६ ॥

He dedicated himself to the worship of the lotus feet of Saraswati (Goddess of learning) and spent his time in doing good de ds according to the familiar tradition. It is strange that his lotus mind stuck to the lotus feet of the lover of Radha in the ocean of devotion

ସେହି ଜୟଦେବ ନିଜ ଘରେ ନିଜ ବଂଶପରଂପରାଗତ ଉତ୍ତମ କର୍ମ ସମ୍ପାଦନ କରି ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କର ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟରେ ରତ ହୋଇ ବିଦ୍ୟାଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀଙ୍କର ଉପାସନାରେ କାଳ କଟାଇ ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ହୃଦୟକମଳ ରାଧାମନୋହାରୀ ମାଧବଙ୍କର ପାଦକମଳରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଅତି ସ୍ୱଚ୍ଛ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ-ସାଗରରେ ଯେ ସର୍ବଦା ବିକଶିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା ଏହା ଅତି ବିଚିତ୍ର ।

चरण पद्मतले पतेः
प्रथम धसुतां वि वेदि म् ।
द्विजवरोऽस्यकवेर्गृहमागतः
सुमनसा प्रददौ हरिबोधि : ॥ ॥

At the instance of Lord of Laxmi a c rt in Brahmin who had dedicated his first-born daughter at th lotus feet of Jagannath,

came to the house of Jayadev and offered her to him

(ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନିଃସନ୍ତାନ ଥିଲେ । ସେ ପଣ୍ଡ ପତ୍ନୀ ଜଗନ୍ନାଥ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସି ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜର ଦୁଃଖ ଜଣାଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ କୃପାରେ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ସନ୍ତାନଟି ଜାତ ହେବ ସେ ସେ ସନ୍ତାନକୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଜଗନ୍ନାଥ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ କନ୍ୟା ସନ୍ତାନଟିଏ ଦେଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ସେ ସନ୍ତାନକୁ ବିବାହ ବୟସରେ ଆଣି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କଲେ । ଏହି କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଏଠାରେ ଗୃହୀତ ।)

ବ୍ରାହ୍ମଣ ନିଜର ପ୍ରଥମ ଲବ୍‌ଧ କନ୍ୟାକୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଦ-ପଦ୍ମତଳେ ନିବେଦନ କଲା । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାତ୍ରିରେ ସ୍ୱପ୍ନାବିଷ୍ଟ ହୋଇ ପ୍ରସନ୍ନ ମନରେ ଏହି କବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୃହକୁ ଆସି (ପଦ୍ମାବତୀ ନାମ କନ୍ୟାକୁ) ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

पि ा त्थ ासि मुग्धे ! वि मिति वदसि भोः
तेन दत्तैव तुभ म्,
ए ा थातु ं न शक्ता, तव निकटगता
नाहमेकाविनी ा ।
निः ञो वासे हीनः मपि च न, तत्
सेवया पादयोस्ते,
इत्थं प्रभो रं तावथ विधिना
प्रेमरज्ज्वा ववन्ध ॥ ८ ॥

When her father had gone away Jayadev asked, "Ye, Beauty, has your father banished you ?" Padmabati replied, "Why do you say so ? For my father has made a gift of me to you." Then Jayadev said, "You cannot live here alone." Padmabati replied, "I am not alone, for you are with me." Upon this Jayadev said, "I am homeless and poor, so you shall have no happiness." Padmavati replied, "I shall be happy in serving at your feet." Then the two love hearts were united according to family traditions.

ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଆଦେଶରେ ମୁଁ କନ୍ୟାକୁ ଅର୍ପଣ କରୁଛି ବୋଲି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜୟଦେବଙ୍କୁ କହି ଚାଲିଗଲେ ।

ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କର ପିତା ଚାଲିଗଲା ପରେ ଜୟଦେବ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ, "ସୁନ୍ଦରୀ ! ତୁମ ପିତା କଣ ତୁମକୁ ତ୍ୟାଗ କଲେ ? ପଦ୍ମାବତୀ ଉତ୍ତର କଲେ, "ଏପରି କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ! ସେ ପରା ମୋତେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରିଗଲେ ।" ଜୟଦେବ କହିଲେ, "ତୁମେ ଏକା ଏଠାରେ ରହିପାରିବ ନାହିଁ ।" ପଦ୍ମାବତୀ କହିଲେ, "ମୁଁ ତୁମ ପାଖରେ ଥିବାସ୍ଥଳେ ଏକାକିନୀ କିପରି ହେଲି ?" ପୁଣି ଜୟଦେବ କହିଲେ, "ମୁଁ ଧନହୀନ, ତୁମର କୌଣସି ସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।" ଯା ପରେ ପଦ୍ମାବତୀ କହିଲେ, "ତୁମ ପାଦ-ସେବାରେ ମୋର ସମସ୍ତ ସୁଖ ନିହିତ ।" ତତ୍‌ପରେ ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ସେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ପ୍ରେମଡୋରରେ ବାନ୍ଧିବାରୁ ଉଭୟେ ଯଥାବିଧି ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ପିତାଳୟରେ ପାଣିଗ୍ରହଣ କଲେ ।

पद्मावती या कमलैव नान्या
कृष्णः स्वयं यो जयदेव एव ।
नोचेत् कथं संगतिरेतयोः स्यात
नूनं मणेः का   नयोग एषः ॥ ६ ॥

Padmavati is no other than La mi and Jayadev is Lord Krishna himself, for otherwise how would the two ever have been united? Truly their union is like the setting of jewel with gold.

ପଦ୍ମାବତୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ନୁହନ୍ତି, ଏବଂ ଜୟଦେବ ହିଁ ସ୍ୱୟଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ନୋଚେତ୍ ଏ ଦୁହିଁଙ୍କର ଏ ସଂଗତି ବା କିପରି ହୁଅନ୍ତା ? ନିଶ୍ଚୟ ଏହା ମଣିକାଞ୍ଚନ ଯୋଗ ହେଲା ।

यथा प्रकृत्या पुरुषश्च विद्यया
नरः शशांकोऽपि च पूर्णिमायुतः ।
कविस्तथा श्रीजयदेवपण्डितः
महत्त्वमाप द्विजकन्ययापरम् ॥ १० ॥

Just as a person becomes famous by his good nature and a man becomes great by learning, and the moon gets its fullness in Purnima, so Poet Jayadev achieved greatness in th company of the Brahmin girl.

ଯେପରି ପୁରୁଷ ସ୍ୱସ୍ୱପ୍ରକୃତି ସହିତ, ମନୁଷ୍ୟ ବିଦ୍ୟା ସହିତ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥି ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, କବି ଜୟଦେବ ପଣ୍ଡିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ କନ୍ୟା ମିଳନ ଲାଭ କରି ସେହିପରି ମହତ୍ତର ହୋଇଥିଲେ ।

पद्मा ती कविसुधांशुकला किमे ।
भक्त्यम्बुधौ नु तरला मृदुवीचि । ।
तत्प्राणरम्यकुसुमे किमु गन्धधारा
सा प्रेरणा किमभवत् विताप्रबन्धे ॥ ११ ॥

Was Padmabatı like the mellow be m of his poetic moon, the soft gentle wav s in the ocean of his devotion, or the sweet scent in the beautiful flower of his life and an urge in his poetic art ?

ଏହି ପଦ୍ମାବତୀ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କଳା କି ? ଜୟଦେବଙ୍କର ଭକ୍ତି-ସମୁଦ୍ରରେ ଚଞ୍ଚଳ ମୃଦୁତରଙ୍ଗମାଳା କି ? କବି ଜୟଦେବଙ୍କ ସୁରମ୍ୟ ପ୍ରାଣ କୁସୁମରେ ଗନ୍ଧଧାର କି ? ତାଙ୍କର କବିତା ରଚନାରେ ସେ ପ୍ରେରଣା କି ? ଏହିପରି ଭାବେ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କୁ କଳ୍ପନା କରାଯାଇପାରେ ।

पराशरौ नाम सुहृत्त : मृ :
सुखे दु:खेषु च तुल्यभा :।
गतिर यो न्धि योश्च स म ।
यथैव विम्वप्रतिवि वयो र था ॥ १२ ॥

Jayadev had a loving friend named Parasar. He was in perfect unison with Jayad v in weal and woe The two friends w r moving as the object and its reflection.

ଜୟଦେବଙ୍କର ପରାଶର ନାମକ ପରମ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କର ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ସମଭାଗୀ ଥିଲେ । ଉଭୟ ବନ୍ଧୁ ଛାୟାକାୟା ବା ବିମ୍ବପ୍ରତିବିମ୍ବ ପରି ଗମନାଗମନ କରୁଥିଲେ ।

पर्ण दि रे गुणगानं यते र मधुरं तिसारम्।
नी नीरदतनोः प्रियभ : सन्ततं विजयतां जयदेवः ॥ १३ ॥

Glory be to Jayadev who was th beloved devotee of Lord Krishna and from within whos cott ge was h ard the ear-end aring swe t song of Lord Krishna.

ଯେଉଁ ଜୟଦେବଙ୍କର ପର୍ଣ୍ଣକୁଟିର ମଧ୍ୟରେ କର୍ଣ୍ଣପ୍ରୀତିକର ମଧୁର ନୀଳନୀରଦଶରୀର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଗୁଣଗାନ ଶୁଣାଯାଏ, ସେହି ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଭକ୍ତ ଜୟଦେବ ସର୍ବତୋଭାବେ ବିଜୟୀ ହୁଅନ୍ତୁ ।

र को कान्तपदा ली-
रचन त्व रि थमः मृतः।
वनजपुष्पविभूषण । :
हरिरहो व का० ावशः ॥ १४ ॥

O poet ! y stand first in the cr ation of m lodious verses of Sringar Rasa. Ind ed,

Lord Krishna who loved wild flowers was captivated by your poetic art.

ଭକ୍ତ କବିବର ! ଆପଣ ସରସ-କୋମଳ-କମନୀୟ ପଦାବଳୀ ବିଶିଷ୍ଟ କାବ୍ୟରଚନାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନୀୟ । କାରଣ ବନପୁଷ୍ପବିଭୂଷଣରେ ଆଗ୍ରହୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତୁମ କାବ୍ୟକଳାରେ ଆସକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି—ଏହା ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।

या भूमिर्बहुभिर्द्रुमैर्हि निचिता छायाप्रदैः किन्दुभिः
नाम्नाऽन्वर्थवती च विल्वनिवहै-रम्या सुमैः पाटलैः ।
देवी सा मनसा कलिङ्गपतिना यत्रैव संस्थापिता
देवाधिष्ठितमन्दिरा प्रतिदिशं भातीव दिव्यापुरी ॥ १५ ॥

The land which is covered with many shady trees of Kindu and Bilwa and which looks enchanting with Patali flowers and where Goddess Monasa was enshrined by the king of Utkal and which is filled with temples of Gods looks beautiful like the paradise.

କବିଙ୍କର ବାସଭୂମି ଛାୟାପ୍ରଦ ବହୁ କେନ୍ଦୁବୃକ୍ଷରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେଠାରେ ବହୁତ ବେଲ ଗଛ ଅଛି ଏବଂ ନାନା ପ୍ରକାର ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷରେ ସ୍ଥାନଟି ରମଣୀୟ । ତେଣୁ 'କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ' ଏହି ନାମକୁ ସାର୍ଥକ କରୁଛନ୍ତି । ଉତ୍କଳ ନରପତି ସେଠାରେ ମନସାଦେବୀଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିରରେ ସଂସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ । ସୁତରାଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ ସ୍ଥାନଟି ଗୋଟିଏ ଦିବ୍ୟପୁରୀ ପରି ଶୋଭମାନ ହେଉଅଛି ।

(ଓଡଶାର ପ୍ରଧାନ ଐତିହାସିକ ଓ ଜୟଦେବଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବଶେଷ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସୁନାମଧନ୍ୟ ଭୁବନେଶ୍ୱରନବାସୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ଗବେଷଣାରେ ସ୍ଥିରୀକୃତ ।)

या य भूर्विधिवशात् लभते प्रकाशम्
ाहूति-दान-निपुणाहित-वह्निकस्य ।
हा हौत्कलीय-वरपुत्र-वियोग-दुः ात्
मूः ा नु किं पिहित-वक्त्र-विदीर्ण-चित्ता ॥ १६ ॥

The place for the sacrificial rites of Jayadev has fortunately been discovered. But alas ! Mother Utkal in mute silence has covered her face with a broken heart at the sad separation of her favoured son Jayad v.

ଅଗ୍ନିରେ ଆହୂତି ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଦକ୍ଷ, ଆହିତାଗ୍ନି ଭକ୍ତକବ ଜୟଦେବଙ୍କର ଯଜ୍ଞସ୍ଥଳୀ ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇଅଛି । ବଡ଼ ଦୁଃଖର କଥା, ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଉଛି ସେହି ଭୂମି ଉତ୍କଳ ବରପୁତ୍ର ଭକ୍ତକବଙ୍କର ବଯୋଗ ଦୁଃଖରେ ବଦୀର୍ଣ୍ଣ-ହୃଦୟ ହୋଇ ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ମୂକ ପାଲଟି ଯାଇଛି ।

नेयं प्राची पवि ा हति स तं भानुजा नी तो ा
नै त्तत्तीर-जातं विविध-तरु- ता-वेष्टितं ानन्नं वा ।
वृन्दारण्यं विशालं विकशित-व लं नीप-वृन्दाभिरामम्
नाम्, पद्माजयौ वा सरसिज-नयनौ राधिकामाधवौ तौ॥१७॥

This sacred river that has its perennial flow is not Prachi (as is called), but the blue-watered Jamuna (daughter of the Sun God). This Kanan (forest) with its varied trees and creepers is no other than the vast Brindaban beautified by Bakul and Kadamb blossoms and this Padmavati and Jayadev are none but the lotus-eyed Radha and Krishna.

ଏଇ ଯେ ପବିତ୍ର ପ୍ରାଚୀନଦୀ (କେନ୍ଦୁଲୀ ନିକଟରେ) ସର୍ବଦା ବହି ଯାଉଛି ତାହା ପ୍ରାଚୀ ନୁହେଁ, ସେ ନୀଳ-ସଲିଳା ସୂର୍ଯ୍ୟତନୟା ଯମୁନା । ଏହି ନଦୀତୀରଜାତ ବିବିଧ ବୃକ୍ଷ ଓ ଲତାପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବନଭୂମି ବନଭୂମି ନୁହେଁ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ବକୁଳ ବୃକ୍ଷ ଓ କଦମ୍ବ ବୃକ୍ଷଶୋଭିତ ବିଶାଳ ବୃନ୍ଦାବନ । ଏ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁହେଁ ପଦ୍ମାବତୀ ଓ ଜୟଦେବ ନୁହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କମଳ-ଲୋଚନ ରାଧାମାଧବ ଅଟନ୍ତି ।

सेयं नदी सुपुलिना मृदु-वीचिमा ।
लेभेऽवगाहन-सुखं विरेष नित्यम् ।
सैवाटवी कुसुमिता द्रुम-राजि-कीर्णा
य । त योगनिरतोऽयमिति प्रवादः ॥ १८ ॥

This is the very same riv r with h r gentl waves and charming sandy beach where poet Jayadev had enjoyed his d ily bath and this is the very same jungle with its sw pin flow ry tr es where, it is said, the poet w s r pt in meditation.

ସୁନ୍ଦର ବାଲୁକାମୟତୀର ଓ ମୃଦୁ-ଲହରୀ-ମାଳାବିଶିଷ୍ଟା ସେହି ଏହି ନଦୀ ରହିଛି ଯହିଁରେ କି କବି ପ୍ରତ୍ୟହ ସ୍ନାନ ସୁଖ ଲାଭ କରୁଥିଲେ ; ପୁଷ୍ପିତ ବହୁତରୁ-ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ସେହି ବନ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଯହିଁରେ କି କବି ଧ୍ୟାନ-ନିରତ ରହୁଥିଲେ ବୋଲି ପ୍ରବାଦ ଅଛି ।

औदार्य्य धैर्य्यादिभिरात्मधर्मैः
वन्द्यः सुधीभिः क्षिति एडले यः ।
गीत ा गुणौघान् जयदेव नामा
गायन् रारेर्मनुते स्म धन्यम् ।। १९ ।।

Poet Jayadev was praised by the learn d peopl of the world for his self-illuminating qualities like large-heartedness and patience. He congratulated himself by singing son s in praise of Lord Shrikrishna.

ଯେଉଁ ଜୟଦେବ ଉଦାରତା ଓ ଧୀରତା ପ୍ରଭୃତି ନିଜର ଗୁଣ-ସମୂହ ଯୋଗୁ ପୃଥିବୀରେ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଥିଲେ ସେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଗୁଣାବଳୀକୁ ଗୀତି ଆକାରରେ ଗାନ କରି ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଥିଲେ ।

विं तुवन्तं कम ापतिं विभुं
नवेन गीतेन च पी वा   म् ।
समाह्वयत् राजनिके नं नृपः
परीक्षितुं ातुमना   त्कृतिम् ।। २० ।।

The king of Utkal sent for the poet who was praying to the Lord of Kamala (Goddess of fortune) and was clothed in yellow robes. His intention was to know the poet's newly composed poems and also to test him.

ପୀତାମ୍ବର ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ନୂତନ ଗୀତରେ ଗୀତ ରଚନା କରି ସ୍ତୁତି କରୁଥିବା କବି 'ଜୟଦେବଙ୍କୁ ଏକଦା ରାଜା (ଉତ୍କଳାଧିପତି) ନିଜ ନଗରକୁ ଡକାଇ ପଠାଇଲେ । ତାଙ୍କର କୃତିତ୍ୱ ଜାଣିବା ଓ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତ୍ୟାଦି ପରୀକ୍ଷା କରିବା ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ।

समीक्ष्य भक्तिं नृपतिर्महीयसीम्
मनो -काव्ये स्फुटितां च हृष्टधीः ।
सभार्य्य-मानीय तदीय-सङ्गतिम्
सदा समाकाङ्क्षितवान् गुणप्रियः ॥ २१ ॥

The king was glad to see through his poems his deep devotion for God and wished his constant company bringing the poet and his wife near him.

କବିଙ୍କର ମନୋହର କାବ୍ୟରେ (ଗୀତଗୋବିନ୍ଦରେ), ବିକଶିତ ଦୃଢ଼ ଭକ୍ତି ଭାବ ଜାଣିପାରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସି ହେଲେ ଏବଂ ଗୁଣପ୍ରିୟ ରାଜା ସପତ୍ନୀକ କବିଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ନିକଟକୁ ଆଣାଇ ସର୍ବଦା ତାଙ୍କର ସଙ୍ଗତି ଇଚ୍ଛା କଲେ ।

श्रीक्षेत्रे नी शैल-स्थित-रुचिर दरी-ध्वान्त-भिद् दिव्य-कान्ता-
ऽऽलोकाकृष्ट-त्रितापाऽऽकुल-मनुजकुल-त्राण दारुमूर्त्तेः ।
सेवा नित्यं प्रदत्ता प्रणत नृप-शिरोर -दीप्तां-ि णाऽस्मै
धीर-श्री-वीरवर्य्योत्कल-नरपतिना ेष योग्ये नियोगः ॥ २२ ॥

The king of Utkal who was the greatest of the Heroes and whose feet were brighten d by the jewels set on the crown of the vasal kings when they bowed at his feet, engaged the poet in the daily service of Darubrahma, who is dispelling the darkness of the beautiful cave situated in the holy shrine of Purusottom Kshetra and is distributing celestial light. The people engrossed in the triple suffering of life are being saved. This appointment was quite apt

ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ନୀଳାଚଳସ୍ଥ ସୁନ୍ଦର ଦରୀରୁ ଗାଢାନ୍ଧକାରକୁ ଦୂର କରୁଥିବା ସ୍ୱର୍ଗୀୟ-ମନୋହର ତେଜର ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଆକୃଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଆଧିଭୌତିକ ଓ ଆଧିଦୈବିକ-ତାପ-ବ୍ୟାକୁଳ ମାନବଗଣଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରୁଥିବା ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କର ନିତ୍ୟ ସେବାକର୍ମ କବି ଜୟଦେବଙ୍କୁ ଉତ୍କଳର ବୀରଧି-ବରବର ଗଜପତି ମହାରାଜା ପ୍ରଦାନ କଲେ । ସେହି ମହାରାଜାଙ୍କର ପାଦତଳରେ ପ୍ରଣତ ହେଉଥିବା କରଦ ରାଜାମାନଙ୍କର ଶିରୋରତ୍ନଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର (ମହାରାଜାଙ୍କର) ପାଦଦ୍ୱୟ ଦୀପ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା, କାରଣ ସେ

ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୃପତି ଥିଲେ । ସେ କବିଙ୍କୁ ଏଇ ଯେଉଁ ସେବା ନିଯୋଗ ଦେଲେ ତାହା ବାସ୍ତବିକ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ନିଯୋଗ ହେଲା ।

पुत्रेणैकेन तातः परमगुणवता श्लाघ्यमानो धरायाम्
श्लाघा यात् पुष्पभाजा सरसिज- तया चैकया पुष्करिण्याः ।
वृक्षेणैकेन यद्वत् कुसुमफ वता प्रान्तरं शोभमानम्
काव्येनैके सिद्धिः जनहृदय-हृता गीतगोविन्दनाम । ॥ २३ ॥

Just as a father is praised for his only son of many good qualities, or a tank is adorned for a single lotus flower and a m adow is beautified by a single tree with fruits and flowers, Jayadev's fame spread abroad by his only Kavya Gita Govind.

ସଂସାରରେ ପିତା ଯେପରି ପରମ ଗୁଣବାନ୍ ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ରଦ୍ୱାରା ପ୍ରଶଂସାଭାଜନ ହୁଏ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଏକମାତ୍ର ପଦ୍ମ ଗୁଚ୍ଛ ଦ୍ୱାରା ପୁଷ୍କରିଣୀର ଯେପରି ପ୍ରଶଂସା କରାଯାଏ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାନ୍ତର ଭୂମି ପୁଷ୍ପଫଳଶୋଭିତ ଏକମାତ୍ର ବୃକ୍ଷଦ୍ୱାରା ଯେପରି ଶୋଭମାନ ହୁଏ, ସେହିପରି କବି ଜୟଦେବ ନିଜ ପ୍ରଣୀତ ଜନମନୋହାରୀ ଏକମାତ୍ର କାବ୍ୟ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରେ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କରିଥିଲେ ।

श्री ष्ण-कान्त-चरणाब्ज-निवि ्चेतो—
ध्याना तोभय-विमर्दित-विश्वताप: ।
गीर्वाणवाचि परिनिष्ठित-शुद्धबुद्धि:
भक्त्या वशीकृतहरी रमते स्म मेशे ॥ २४ ॥

The great poet had engaged his full attention in worship of the charming lotus feet of Lord Srikrishna. So his fears for the worldly woes had vanished and he had wiped off the stings of sorrow and suffering from his heart. As he had sinceiity in the study of S nskrit language his talent became pure and Lond Srikrishna willingly submitted to him and he too became constantly devoted to him.

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ପାଦପଦ୍ମକୁ ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ଧ୍ୟାନ କରୁଥିବା ହେତୁ ତାଙ୍କର କୌଣସି ପ୍ରକାର ଭୟ ରହିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ସେ ସାଂସାରିକ ବିତାପରୁ ବିମୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ତାଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ବିଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତିରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବଶ ହୋଇଥିଲେ । ସେ (କବି) ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ଲକ୍ଷ୍ମୀପତିଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ବିଭୋର ଥିଲେ ।

अहं स्वयं गुम्फित-गीतमालया
समर्चये नित्य-मनो -माधवम् ।
इतीदृशं चिन्तयतो मनोवने
विकाशितं भावसुमं नवं नवम् ॥ २५ ॥

While the poet was thinking to worship the beautiful image of Madhaba at that time flowers of new thoughts blossomed in his garden of mind.

ମୁଁ ନିଜେ ଗୀତଗୁଡ଼ିଏ ରଚନା କରି ତାଦ୍ୱାରା ନିତ୍ୟ-ସୁନ୍ଦର ମାଧବଙ୍କୁ ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବି— ଏହିପରି ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା ଜୟଦେବଙ୍କ ହୃଦୟ-କାନନରେ ନବ ନବ ଭାବ-କୁସୁମ ବିକଶିତ ହେଲା ।

एकैव काव्य-कुलजा कवि-पुञ्ज-कुञ्जे
खेलां चकार नितरां वहुशो यदीया ।
जातः कलिङ्ग-विषयेऽखिललोक-वन्द्यः
ब्रूमस्तुलां किमिह नास्ति धराजगत्याम् ॥ २६ ॥

The only daughter of poetry that was born to the poet in this land of Utkal had played several times in the grove of poets. What is there to compare with this poet ? There is really nothing in this world to compare with him.

ଯେଉଁ କବିଙ୍କର ଏକମାତ୍ର କବିତା-ତନୟା କବିପୁଞ୍ଜ-କୁଞ୍ଜରେ ବହୁବାର ଖୁବ୍ କ୍ରୀଡ଼ା କଲା, ସର୍ବଲୋକ-ବନ୍ଦନୀୟ ସେହି କବି ଉତ୍କଳ ରାଜ୍ୟରେ ହିଁ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏ ମର ଜଗତରେ ତାଙ୍କର ଉପମାନ କେହି ନାହିଁ ।

हो विचित्रा तव चित्त-निर्गता
दशावतारे स्फुटिता कविप्रभा ।
यदैव कर्णेन्द्रिय-मार्ग गामिनी
अनास्तिकस्तत् क्षणमास्तिकायते ॥ २७ ॥

How beautiful is the poetic genius that has been amplified in the description of th ten incarnations of God ? On hearing this non-believers behave like true believers.

ତୁମ ହୃଦୟରୁ ବହିର୍ଗତ ଦଶାବତାର ଗୀତରେ ସ୍ଫୁଟିତ କବିତ୍ୱ-ଶକ୍ତି ଅତି ଚମତ୍କାର । ତାହା ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ-ଗାମିନୀ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ନାସ୍ତିକ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆସ୍ତିକ ପରି ଆଚରଣ କରେ ।

विद्वन् ! "धीर समीर" इत्यथ हरे रति-केलिगीतम्
राधामान-विभञ्जनं च कलहान्तरितां यदु म्
सख्या 'चन्दनचर्च्चितेति' मधुरं मधुवर्णनं च
सर्वं विश्ववरेण्य ते जनयते मनसः प्रहर्षम् ॥ २८ ॥

O, ye world-famous learned Joydev, in the song that describes the playful activities and amorous union of Srikrishna with other milk-maids or in the song that depicts the anger of Radha and Krishna's supplications for the removal of her adverse attitude and the

song wherein the beautiful spring has been described in the mouth of the female friends you have created profound joy in the heart.

ଆହେ ବିଶ୍ୱବନ୍ଦ୍ୟ କବିବର ! "ଧୀର ସମୀରେ" ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ରତିକେଳି ଗୀତ, କଳହାନ୍ତରିତା ନାୟିକା ପ୍ରତି ରାଧାଙ୍କର ମାନଭଞ୍ଜନରେ ଯାହା ବର୍ଣ୍ଣିତ, "ଚନ୍ଦନ-ଚର୍ଚ୍ଚିତ-ନୀଳକଳେବର" ଇତ୍ୟାଦି ସଖୀମୁଖରେ ଯେଉଁ ସୁନ୍ଦର ବସନ୍ତ-ବର୍ଣ୍ଣନ ଏ ସବୁ ତୁମର ଗୀତ ମନରେ ଅତ୍ୟଧିକ ହର୍ଷ ଜାତ କରେ ।

जेगीयते जनगणैर्गलिताधिकालम्
पेपीयते रसपिपासुभिरेकनिष्ठम् ।
नानृत्यते नटवरैरपि जातघर्मम्
तोष्टूयते गुणिनरैरथ गीतिकाव्यम् ॥ २१ ॥

The common people have been singing this song, since long, the learned poets are deep drunk in his poetic juice and the great dancers dance to the themes and tunes of the song till they perspire and the learned Pandits praise this Geetgovind highly.

ତୁମର ଗୀତିକାବ୍ୟକୁ ଜନସାଧାରଣ ବହୁକାଳ ହେଲା ବାରମ୍ବାର ଗାନ କରୁଅଛନ୍ତି; କାବ୍ୟ-ରସ-ପିପାସୁ କବିମାନେ ଏକ-ନିଷ୍ଠ ଚିତ୍ତରେ ବାରମ୍ବାର ରସାସ୍ୱାଦନ କରୁଅଛନ୍ତି; ନର୍ତ୍ତକମାନେ ଝାଳ ବହିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତିଶୟ ନୃତ୍ୟରତ ହେଉଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ଣ୍ଡିତଗଣ ଏହି ଗୀତିକାବ୍ୟକୁ ବହୁଶଃ ପ୍ରଶଂସା କରୁଅଛନ୍ତି ।

देवालयेषु समधिष्ठित-विग्रहाणाम्
शृङ्गार-वेश-रचनासु कलिङ्गदेशे ।
दोषासु भक्तजनगीत-मनो -गीतिः
अद्यापि चोत्कल सुतस्य च ते स्मृतिर्हि ॥ ३० ॥

In all temples of Orissa where Gods and Goddesses have been enshrined, the devotees see the 'Badasingar' make up at night after the usual religious observances of the day At that time they (the devotees) sing songs from Geet Govind which is a lasting memorial to your poetic genius, O ye son of Utkal !

ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଦେବାଳୟମାନଙ୍କରେ ପୂଜା ପାଉଥିବା ଦେବବିଗ୍ରହମାନଙ୍କର ରାତିରେ ଯେତେବେଳେ ବଡସିଙ୍ଗାର ବେଶ କରାଯାଏ ସେତେବେଳେ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ ଭକ୍ତଜନ-କଣ୍ଠରୁ ନିଃସୃତ ମନୋଜ୍ଞ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ କବିତା ଉତ୍କଳସୁତ ତୁମର ଏକ ସ୍ମୃତି ବିରାଜମାନ ।

राधा-माधव-पुण्य-केलि-कलिता त्वत्-स्वान्तवेणूत्थिता
संगीतावलिझंकृतिर्भुवि नृणामामोदमातन्वती ।
गत्वा द्विषदां विधाय परमां तृप्तिं नभोमण्डले
गी.न्ती मरुतो गतिच्छलनया नाद्यापि विश्राम्यति ॥ ३१ ॥

From the flute of your heart the sweet song of the happy union of Radha and Madhab came vibrating and it gave great joy to th

people of this earth. It also went as far as the heaven and gave great satisfaction to the Gods after which it filled the whole space and is still reverberating and is dancing as it were by the waves of wind

(କବେ !) ତୁମର ଅନ୍ତଃକରଣରୂପ ବଂଶୀ ଭିତରୁ ଉତ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ରାଧାମାଧବଙ୍କର ପବିତ୍ର କ୍ରୀଡ଼ାଦ୍ୟୋତକ ସଙ୍ଗୀତାବଳୀର ଝଙ୍କାର ପୃଥିବୀରେ ମାନବମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦାତିଶଯ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗତି କରି ଦେବତାମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୋଷ-ବିଧାନ ପୂର୍ବକ ଆକାଶମଣ୍ଡଳରେ ସମୀରଣର ଗତିଛଳରେ କ୍ରୀଡ଼ା କରୁଛି । ଆଜି ସୁଦ୍ଧା ତାର ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ ।

तनोति गीतावलिरेव या मुदम्
हृदोऽपि विष्णो-रिह का कथा नृणाम् ।
जयत्यतः केन्दुलि-वास्तुवासिनः
द्विजन्मनः सा जयदेव-सत् कवेः ॥ ३२ ॥

What to speak of the pleasures of human heart when the poems give joy to the God Bishnu. So the poems of Joydev, an inhabitant of Kenduli stand unparalleled.

ଯେଉଁ ଗୀତାବଳୀ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ କରୁଛି ସେ ଯେ ମାନବ ସମାଜରେ କି ଆନନ୍ଦ ବିତରଣ କରୁଛି, ତାହା ବା କ'ଣ କହିବା ? ସୁତରାଂ କେନ୍ଦୁଲି ଗ୍ରାମନିବାସୀ ସତ୍ କବି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜୟଦେବଙ୍କର ସେହି ଗୀତାବଳୀ ସର୍ବୋତ୍କର୍ଷରୂପେ ବିରାଜିତ ।

श्रीकृष्ण-रास-चरितं सह वन्धुनाऽसौ
गायन् समुद्र-तटभू-भ्रमणे कदाचित् ।
श्रुत्वानुगीतमिदमन्यगलोत्थितं च
आह प्रियाय वहु-विस्मयमान-चित्तः॥ ३३॥

Once Joydev was walking near the sea-shore with his friend Paiasara and was singing the songs of union of the Lord Just then he heard the same song from the throat of another person and being filled with dismay he said to Parasara, thus :

ଏକଦା ଏହି ଜୟଦେବ ବନ୍ଧୁ ପରାଶର ସହ ସମୁଦ୍ରତୀରରେ ଭ୍ରମଣରତ ଥିବାବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ରାସଲୀଳା ଗୀତ ଗାନ କରୁଥିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ଏହାଙ୍କର ଗାନ ପରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର କଣ୍ଠରୁ ଠିକ୍ ସେହି ଗୀତ ଶୁଣାଯିବାରୁ ବଡ ବିସ୍ମୟାବିଷ୍ଟ ହୃଦୟରେ ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁକୁ କହିଲେ—

धिङ् मां धिगस्तु मम जन्म निवेदितं यत्
देवाय नूनमितरेण तं न युक्तम् ।
त्वेप्तुं गते सपदि दृष्टि पथाधिरूढ़ः
श्रीशो न नेति कथयन् सहसा विलीनः ॥ ३४ ॥

"Sh me on me and on my birth, for I off red to my Lord the songs composed by anoth r person. It is a sin to offer the same thing which has already been offered." So

saying, when he was going to throw away the palm leaf manuscript, Lord Sripati suddenly appeared before him and cried out, "Not so, not so," and then vanished

ମୁଁ ଅନ୍ୟକୃତ ଗୀତକୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଯେ ନିବେଦନ କଲି ଏହା ଠିକ୍ ହେଲା ନାହିଁ, ସୁତରାଂ ମୋତେ ଏବଂ ମୋର ଜନ୍ମକୁ ଧିକ୍ । (ଅନ୍ୟ ନିବେଦିତ ବସ୍ତୁ ଅନ୍ୟକୁ ନିଜର ବୋଲି ଅର୍ପଣ କରିବା ପାପ, କାରଣ ତାହା ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ବୋଲି ବିବେଚିତ ।) ଏହା କହି ସେ ତାଳପତ୍ର ଲେଖାକୁ କ୍ଷେପଣ କରିବାପାଇଁ ଉଦ୍ୟତ ହୁଅନ୍ତେ ହଠାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିପଥାରୂଢ ହୋଇ "ତାହା ନୁହେଁ, ତାହା ନୁହେଁ" ବୋଲି କହି ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଗଲେ ।

रास गेड़ां कदाचिल्लिखति कविवरे भाव आसीत् स्वचित्ते,
राधां ष्णस्य चो गौ "मम शिरसि पदं धेहि" मे मण्डनं तत् ।
६ ातं युक्तं च नैतत् जगति विभुरसौ पापभाक् स्यां प्रबन्धे
यावन्ना गोत्तु पादान्तरमथ विरतः स्नानकार्य्ये प्रयातः ॥ ३५ ॥

Once the poet was writing the songs of union of the Lord. In one of the lines of the song it occured to him as a spontaneous outburst of his heart, which meant that Lord Srikrishna wished Radha to place her feet on his head saying that it would be the crown of all ornaments of the head. This thought troubled the poet He thought it sinful to

write such a line for Srikrishna is the Lord of the universe But when no other line occured to him he stopped writing and went for a bath

ଭକ୍ତକବିପ୍ରବର ଏକଦା ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ରାସକ୍ରୀଡ଼ା-ଗୀତି ଲେଖୁଥିଲେ । ସେଥିରେ ରାଧାଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉକ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଭାବ ଜାତ ହେଲା – "ମୋ ମସ୍ତକରେ ପାଦ ଧାରଣ କର, ତାହା ମୋର ଶିରର ଭୂଷଣ ହେବ ।" ପୁଣି ଚିନ୍ତାକଲେ – ନା, ଏହା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ, କାରଣ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜଗତ୍‌ପ୍ରଭୁ, ରଚନାରେ ଏପରି ଭାବରହିଲେ ମୁଁ ପାପୀ ହେବି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପଦବିନ୍ୟାସ କରିବାପାଇଁ କିଛି ନ ପାଇବାରୁ ରଚନା ଲେଖା ବନ୍ଦ କରି ସ୍ନାନ ପାଇଁ ଚାଲିଗଲେ ।

भावं चित्तगतं विदन् हरिरतस्तस्या कृतिं धारयन्
हृ ो भ वरस्य गीतिरचनां कर्त्तुं प्रविष्टो गृहम् ।
धेहीत्यादिपदावलिं च विलिखन् स्नात्वा बुभुजे मुदा
पद्मा पद्मप ाशलोचनवती दिष्ट्या व्यधत्ता नाम् ॥ ३६ ॥

Lord Srikrishna, knowing the intents of his heart entered the cottage in the guise of Joydev to complete the incomplete song. H finished writing the line meaning—'Give thy broad and tender feet'. etc. After finishing b th in incantations he took his m al joyfully. Fortunately lotus-eyed Padmavati entert ined him well.

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜୟଦେବଙ୍କର ମନୋଭାବ ଜାଣିପାରି ତାଙ୍କର ଆକୃତି ଧାରଣ କରି ଭକ୍ତବରର ଗୀତି ରଚନା କରିବାକୁ ଖୁସିରେ ଗୃହକୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ । "ଧେନ୍ତ୍ରୀତ୍ୟାଦି ପଦାବଳି" ଲେଖି ମନ୍ତ୍ରସ୍ନାନ କରି ଆନନ୍ଦରେ ଭୋଜନ କଲେ । ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟର କଥା, ପଦ୍ମପଲାଶାକ୍ଷୀ ପଦ୍ମାବତୀ ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଅର୍ଚ୍ଚନା କଲେ । (ତେତେବେଳେ ପଦ୍ମାବତୀ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଥିଲେ—ତୁମେ ତ ସ୍ନାନକୁ ଯାଇଥିଲ, ଏତେ ଶୀଘ୍ର କପରି ଫେରିଲ ?) ସେ (କବିରୂପୀ ପ୍ରଭୁ) ଉତ୍ତର କଲେ, "ଗୋଟିଏ ଗୀତର ପାଦ ମନେ ପଡିଲା, ଲେଖିବାକୁ ଆସିଲି । ଏଇଠି ମନ୍ତ୍ରସ୍ନାନାଦି ଶୀଘ୍ର ସମାପ୍ତ କରି ଖାଇ ଶୀଘ୍ର ଅନ୍ୟତ୍ର ଯିବି ।"

सद्मागतः कविरसौ वनितां बभाण
सिद्धं प्रियेऽन्नमथ मे प्रददातु भक्ष्यम् ।
श्रुत्वा वचोऽद्भुतमुवाच विलोक्य गीतिं
धन्या तवातिथिरभूत् स्वयमेव कृष्णः ॥ ३७ ॥

Then came poet Joydev back to the the cottage and aid, "My dear, cooking must have been finished by now. Do give me some food to eat." Hearing every thing from Padmavati and seeing the manuscript he cried, "Thou art very fortunate, for Lord Srikrishna became your guest."

ତାପରେ କବି ସ୍ନାନରୁ ଫେରି ପତ୍ନୀଙ୍କି କହିଲେ, "ପ୍ରିୟେ, ରନ୍ଧା ସରିବଣି, ଖାଇବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କର ।" ତାଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର ଅଦ୍ଭୁତ ବଚନ ଶୁଣି ପୂର୍ବ ଘଟଣା ସବୁ ପଦ୍ମାବତୀ କହିଲେ । କବି

ନିଜର ପାଣ୍ଡୁଲିପିରେ ନିଜର ମନୋଗତ ଭାବ ବିଶିଷ୍ଟ ପଦାବଳି ଲେଖା ହୋଇଥିବାର ଦେଖି ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କି କହିଲେ, "ପ୍ରିୟେ, ତୁମେ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବତୀ, ଧନ୍ୟା, କାରଣ ସ୍ୱୟଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତୁମର ଅତିଥି ହୋଇ ଗଲେ।"

नी -नीरद-तनौ सुविशुद्धा, तस्य भक्तिरतुलाऽखि लोके।
विश्व-दृश्व-नयनौ दृगदृश्यो यस्य वासभवनेऽतिथिरासीत्॥ ३८॥

The Lord who is all perceiving but is beyond all perception, bacame a guest of poet Joydev who had unflinching devotion for the Lord and it stands unparalleled in the world.

ସମଗ୍ର ସଂସାରର ଦ୍ରଷ୍ଟା କିନ୍ତୁ ସ୍ୱୟମ୍ ଅଦୃଶ୍ୟ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁ ଯାହାଙ୍କର ବାସଭବନରେ ଅତିଥି ହୋଇଥିଲେ, ସେହି ଜୟଦେବଙ୍କର ନୀଳ-ନୀରଦ-ଶରୀର ବିଷ୍ଣୁଙ୍କଠାରେ ଅତି ବିଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତି ଥିଲା; ସମଗ୍ର ସଂସାରରେ ତାର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ।

भक्तिः सा जयतीह वन्दितकवेः तद् गीति-गाने-रताम्
वृद्धां तां हरिरन्वगान्निशि मुदा वृन् ाक-वाटीचरीम्।
प्रातः श्री जगदीश्वरस्य वसनं छि ं वि ोक्या ये
चिन्तामाप नरेश्वरस्तदनु यत् व । या वोधितः॥ ३९॥

One night an old woman while gath ring brinjals from her field was singing Geetgovind at her work. Lord Jagannath was so attract d

294571.

by the music that he followed her steps through the prickly bushes of the brinjals In the morning it was found that the holy robes of the Lord were torn and the matter was reported to the king, who grew anxious and meditated on God by fasting That night the Lord appeared before him in his dream and explained to him everything By this the poet was praised everywhere Oh ! Glory to his devotion !

ଏକଦା ରାତ୍ରିର ଶେଷ ଭାଗରେ ଜଣେ ବୁଢ଼ୀ ତାର ବାଇଗଣ ବାଡ଼ିରୁ ବାଇଗଣ ତୋଳୁଥିବାବେଳେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ-ଗୀତ ଗାନ କରୁଥିଲା । ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ତାଦ୍ୱାରା ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ବୁଢ଼ୀର ପଛେ ପଛେ ଗମନ କରୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ବସ୍ତ୍ର ବାଇଗଣ କଣ୍ଟାରେ ଚିର ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସକାଳେ ଜଗଦୀଶଙ୍କର ବସ୍ତ୍ର ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଥିବାର ଦେଖାଯିବାରୁ ରାଜାଙ୍କୁ ସମ୍ବାଦ ଦିଆଗଲା । ରାଜା ସେଥିରେ ବଡ଼ ଚିନ୍ତିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲେ । ସେହି ଦିନ ରାତ୍ରିରେ ମହାପ୍ରଭୁ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖାଦେଇ ସବୁ ବୁଝାଇଥିଲେ । ଏହାଦ୍ୱାରା କବି ଓ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତି ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରଶଂସିତ ହେଲେ ।

न च मे किमपि प्रियं भुवि जयदेवाहित-गीति- र्जितम् ।
मयि तामनुगच्छति प्रियां वसनं छिन्नमिदं हि बुध्यताम् ॥ ४० ॥

The Loid said, "There is nothing so dear to me as the songs composed by Joydev. Know therefore, while following to hear the song my cloth has been torn coming in contact with the thorny brinjal plants."

ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲେ—ଜୟଦେବକୃତ ଗୀତି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ମୋର ପ୍ରିୟ ନୁହେଁ । ମୁଁ (ବୃଦ୍ଧା କଣ୍ଠରୁ) ଗୀତି ଶୁଣିବାକୁ ତାର ଅନୁଗମନ କଲାବେଳେ ମୋର ବସ୍ତ୍ର ବାଇଗଣଗଛ କଣ୍ଟାରେ ଚିରି ହୋଇଯାଇଛି । ଏହାହିଁ ତୁମେ ବୁଝ ।

सा सौभाग्यवती विलोकितवती रूपं दधानं कवेः
पादं पूरयितुं निकेतनगतं भ तान्तरस्थं हरिम् ।
धेहीत्यादि पदावलिं समुचितां विन्यस्य भोक्तुं गतम्
अ -व्यञ्जन-पान-दान-विधिना या तोषयन्ती स्थिता ॥ ४१ ॥

He who had been to Joydev's cottage in his guise to finish the unfinished song and had wished food from the hands of Padmavati, is ever present in the inner heart of His devote . Padmavati is fortunate for she had serv d Him with food and drink.

କବିପତ୍ନୀ ପଦ୍ମାବତୀ ବଡ ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ; କାରଣ ସେ ଭକ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଥିବା କବିଙ୍କର କବିତାରେ ପାଦ ପୂରଣ କରିବା'ପାଇଁ ତାଙ୍କର ରୂପରେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିବା, "ଧେହି

ପଦପଲ୍ଲବମୁଦାରମ୍" ଏହି ପଦାବଳୀକୁ ବିନ୍ୟାସ କଲାପରେ ଭୋଜନ ପାଇଁ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିବା ହରିଙ୍କୁ, ଅନ୍ନ, ତରକାରୀ, ଜଳ ପ୍ରଭୃତି ବିଧି ଅନୁସାରେ ପ୍ରଦାନ କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିଥିଲେ ।

कविप्रियां राजवधूः स्व-सन्निधौ
कदाचिदूचे पुरतो वि लोकय ।
मृतेन पत्या सह मर्त्तुमीहया चितास्थलं
याति शवेन सा सती ॥ ४२ ॥

Once the queen of Utkal said to her neighbour Padmavati, "Behold ye, a Sati is following her dead husband to the burning ground to sacrifice her life."

ଥରେ ଉତ୍କଳର ରାଣୀ ନିଜ ନିକଟରେ ଥିବା କବି ଜୟଦେବଙ୍କ ପତ୍ନୀ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କି କହିଲେ—"ଆପେ, ଆଗକୁ ଚାହିଁଲଣି, ଗୋଟିଏ ସତୀ ମୃତ ସ୍ୱାମୀ ସହ ମରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରି ଶବ ସହିତ ଶ୍ମଶାନ ଭୂଇଁକି ଯାଉଛି ।"

पतिं मृतं यानु न तत्क्षणं मृता
स्वतः, कथं तां कथयेत् सतीं जनः ।
निशम्य वाचं वनिता नृपस्य ।
परीक्षितुं कालमपेक्ष्य संस्थिता ॥ ४३ ॥

Padmavati said, "How can a lady be called *Sati* (chaste) if she did not die voluntarily at the very moment of her husband's death ?" On hearing this the Queen waited to test her in due course.

ରାଣୀଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ପଦ୍ମାବତୀ କହିଲେ—"ଯେଉଁ ରମଣୀ 'ପତି ମୃତ' ବୋଲି ଶୁଣି ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ନିଜେ ନିଜେ ମରି ନ ଗଲା, ଜନ-ସମାଜ ତାଙ୍କୁ ସତୀ ବୋଲି କପରି କହିବ ? ସେହି ନୃପପତ୍ନୀ ପଦ୍ମା-ବତୀଙ୍କ ବଚନ ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ କିଛିକାଳ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ ।

न्तःपुरे नृपवधूवदनान्मृषोक्तिम्
। एर्य या मरणमाप "मृतः पतिस्ते" ।
पर्शेन यि ज्ञपतेश्च पुनः सजीवा
पद्मावतीह हि सतीरमणीषु र म् ॥ ४४ ॥

One night the poet stayed on with the king in the temple of Jagannath. Padmavati was with the Queen. Morning came but neither the king nor the poet came hom . The Queen took this opportunity to test th chastity of Padmavati. She told a lie that the poet had died last night. So the king had not returned till then.

(ସେଦିନ ରାତ୍ରିରେ କବି ରାଜାଙ୍କ ସହ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ରହିଗଲେ ଏବଂ ରାଣୀଙ୍କ ସହ ପଦ୍ମାବତୀ ରାଣୀହଂସପୁରେ ରହିଲେ । ସକାଳ ହେଲା, କିନ୍ତୁ ରାଜା ବା କବି କେହି ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ରାଣୀ ଏହି ସୁଯୋଗରେ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ସେ ମିଛରେ କହିଲେ—"ଗତ ରାତ୍ରିରେ କବି ମରିଗଲେ, ତେଣୁ ରାଜା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରି ନାହାନ୍ତି ।")

ପଦ୍ମାବତୀ ରାଣୀଙ୍କ ମୁଖରୁ "ତୁମ ପତି ମରିଗଲେ" ବୋଲି ଅନ୍ତଃପୁରରେ ମିଥ୍ୟାବଚନ ଶୁଣି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ପୁଣି ନିଜ ପତିର ହସ୍ତସ୍ପର୍ଶରେ ପ୍ରାଣ ପାଇଥିଲେ । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ ସେ ସତୀ ନାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରତ୍ନ ପରି ଥିଲେ ।

नवीन-काव्यामृत-तृ -चेतसा
नृपेण विद्वज्जन-मण्डितेन सः ।
मर्च्चितो भक्त कविर्बुधाग्रणी-
रभूः पूर्वैर्विधिभिश्च संसदि ॥ ४५ ॥

There were many learned m n in th court of Thakur Raja. This enhanced his glory His h art was satisfied with the nectar-like poems of Joydeva. Then he could know the devot dness and learning of th poet So the king adored him highly in his court

କବିଙ୍କର ନବରଚିତ କାବ୍ୟାମୃତରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟମନା ପଣ୍ଡିତଗଣ ଭୂଷିତ ହୋଇଥିବା ସେହି ରାଜା ପଣ୍ଡିତଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭକ୍ତକବିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ରାଜସଭାରେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ବିଧିରେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କରିଥିଲେ ।

र -को -कान्त-पदावलि-
रचनया जित- गोविद-सत् वि: ।
विज तां पुरुषोत्तम-सेव :,
सुसुरभिः सुयशः-सुमनोगणैः ॥ ४६ ॥

Jay d v , th reat devotee of th Lord, h s surpass d ll pandits and poets in the cr tio of sw et, m lodious and charming lines of po try. May h be victorious by the sweet p rfum s of the blossoms of his great glory.

ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କର ସେବକ ଜୟଦେବ ସରସ, କୋମଳ, ମନୋହର ଦାବଳିବିଶିଷ୍ଟ କାବ୍ୟରଚନାରେ ପଣ୍ଡିତ ଓ ଉତ୍ତମ କବିଗଣଙ୍କୁ ଜୟ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ସୁଗନ୍ଧି ଉତ୍ତମ ଯଶ ରୂପ ପୁଷ୍ପ-ମାଳାରେ ବିଭୂଷିତ ହୋଇ ବିଜୟୀ ହୁଅନ୍ତୁ । ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତମ ଯଶ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ରୂପେ ବିଜୟୀ କରୁ ।

शबे तमाहि चि : भ र ीं प ए : ।
ोधभाव शगा नु लक्ष्मीः तस्य वासभवनं जगाम ॥ ४७ ॥

This poet was worshipping the Goddess of Learning with his heaɪt set on God. So perhaps the Goddess of Fortune who ɪs a co-wifė of the Lord, grew angɪy and dɪd not go to the cottage of the poet. Therefore the poet was very poor though he was a devotee of the Lord and was adored by the kɪng.

ଏହି ଭକ୍ତକବି ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରେ ସର୍ବଦା ମନ ରଖି ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ଉପାସନା କରୁଥାନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ବୋଧହୁଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀ (ସାପତ୍ନ୍ୟ ଦୋଷରୁ) ରୁଷ୍ଟ ହୋଇ ତାଙ୍କର (କବିଙ୍କର) କୁଟୀରକୁ ଗମନ କଲେ ନାହିଁ । ଫଳରେ କବି ବଡ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଥିଲେ ।

वि   नः सन् धृतभक्ति-सद्धनः
जितेन्द्रियोऽतीन्द्रियगम्य-सेवकः ।
समादरो नादर एव य य वै
पुनातु   ंघ्रिरजोभरा धरा ॥ ८ ॥

L t the dusts of his feet, who w s highly honoured nd who had no f r of ny on , who himself b ing poor was rich with the wealth of devotion, b ing m st r of th s nses was the serv nt of th Lord who is b yond th senses, purify the arth.

ଯେଉଁ କବି ଅତି ଦରିଦ୍ର ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭକ୍ତିରୂପ ଉତ୍ତମ ଧନରେ ଧନୀ ଥିଲେ, ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କର ଅଗମ୍ୟ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସେବକ ଥିଲେ, ଯାହାଙ୍କର ସମ୍ୟକ୍ ଆଦର ଥିଲା, ଅଥଚ ଯାହାଙ୍କର କାହାଠାରୁ ହେଲେ ଭୟ ନ ଥିଲା, ସେହି ଭକ୍ତକବିଙ୍କର ପାଦରଜ ଧାରଣ କରିଥିବା ଭୂଭାଗ କେନ୍ଦୁଲି (ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ) ପବିତ୍ର କରୁ ।

तत् कीर्त्तिः कार्त्तिकेन्दु द्युतिरिव नितरां
राजिता राज राजौ
त्यक्त्वा द्रव्याणि नूनं निजगुणनिवहं
भेजिरे शुक्लिमानम् ।

शा द्रष्टुं न शक्तो बुधजन क तो-
ऽभी_देवं न भक्तः
वैद्यो भैषज्यदाने वणिगपिच धी-
द्रव्यराशेर्नि योगे ॥ ४९ ॥

His fame p rvaded everything lik the m low whit beam of the moon in th month of Kartik· So all objects lost th ir own colour nd looked whit . As a result th pandits were unable to read the sastr , the d vot es could not worship their own deiti s. Th physici ns fail d to dminist r m dici s to th ir p ti ts, nd the businessmen w re

troubled to market their goods. It m ans that all b came so much engrossed in the singing of Ge tgovind that they forgot their own duti s.

କବିଙ୍କର ଯଶ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରର କାନ୍ତି ରି ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟକୁ ବ୍ୟାପିଲା । ଫଳରେ ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିଜ ନିଜର ବର୍ଣ୍ଣ ଛାଡ଼ି ଶୁକ୍ଳ ବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲେ । ତେଣୁ ପଣ୍ଡିତଗଣ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ, ଭକ୍ତ ତାର ଅଭୀଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କୁ ଜାଣି ପାରିଲା ନାହିଁ , ବୈଦ୍ୟ ଔଷଧ ଚିହ୍ନି ରୋଗୀକି ଦେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଓ ବଣିକ ମଧ୍ୟ ତାର ବିକ୍ରେୟ ବସ୍ତୁ ଚିହ୍ନିବାରେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ଭକ୍ତ କବିଙ୍କର ଯଶରେ ସମସ୍ତେ ବିମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ନିଜ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ज नि वैं ज देवभूसुरे
दया-क्षमा-शान्ति - हिष्णुता गुणाः।
वुधः विः गौम्यवपुर्गुरुर्यतः
दधौ शरीरं हि मुत र्म् ॥ ५० ॥

In Brahmin Jayadeva virtu s lik kind-n ss, tol rance, peace and p ti nc w r fou d in th greatest measure. For h w s pandit, poet, h ndsome and a Brahmin th t m d him preceptor of all class s of p opl . Th r for it is m taphoric lly s id that th four Gr h s (p nets) viz Budha, Sukra, Ch ndr , nd

Brihaspati w r born taking th shape of his body.

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜୟଦେବଙ୍କଠାରେ ଦୟା, କ୍ଷମା, ଶାନ୍ତି ଓ ସହିଷ୍ଣୁତା ଗୁଣମାନ ସର୍ବୋତ୍କର୍ଷ ଭାବେ ରହିଥିଲା ; କାରଣ ସେ ପଣ୍ଡିତ, କବି, ଗୁରୁ ଓ ଉପଦେଷ୍ଟା ଥିଲେ । ସୁତରାଂ ବୋଧହୁଏ ଯେପରିକି ବୁଧ, ଶୁକ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ବୃହସ୍ପତି ଏହି ଚାରି ଶୁଭ ଗ୍ରହ, ତାଙ୍କର (କବିଙ୍କର) ଶରୀର ଧାରଣ କରିଥିଲେ ।

श्री ष्णा- न -चरणाब्ज- धा-पिपासो !
भक्ताग्रणीः ! वि-विभूतिभिरात्तकी !
पद्मा तीरमण ! भूसुर-मौलि- !
वि -वरेण्य ! भो ज देव ! देव ! ५१ ॥

Oh, thou thirsty for th nect r of the lotus f t of Lord Srikrishna, thou great st devot , y f ous p rso lity of po tic t l nt, thou lov r of P d v ti, y gr at Br hmin, y world-f mous God inc rnate—glory to th .

ଅୟେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ମନୋହର ପାଦ ପ୍ମ-ଅମୃତ- ାନା-ଭିଳାଷୀ ! ଆହେ ଭକ୍ତାଗ୍ରଗଣ୍ୟ ! ହେ କବିତ୍ୱଭୂତିପ୍ରାପ୍ତ କୀର୍ତ୍ତିଶାଳୀ ! ହେ ଦ୍ମାବତୀ ତ ! ଆହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ-ମୁକୁଟ-ମଣି ! ହେ ବିଶ୍ୱ ଜ୍ୟ ! ଆହେ ଦେବତୁଲ୍ୟ ଜୟଦେବ ! ତୁମେ ସର୍ବ-ବିଜୟୀ ହୁଅ ।

वेरभिनन्दनगीतिका

जय जयदेव वे (श्‍ित मलेति छन्दसा गीयते)

द्विज ल-मंड -मंडन
वहुवन्दन (हे)
कलित- लित-पद-मान,
जय जयदेव कवे । १ ।

सुविवुध-मानस-तोषण,
जित-रोषण,
सुविहित-थ -विधान
जय जयदेव कवे । २ ।

हरिचरिते रत-मानस
दृढ़-साहस
वर्जित-स ल-वि ास
जय जयदेव कवे । ३ ।

ागरजा-पति-सेवक
रस-भावक
प्रभु-गुणावलि-चिन्तक,
जय जयदेव कवे । ४ ।

वन्दित- वि- -नाय
खदाय
रचि -मृदुल-पद-गीत
जय जयदेव कवे । ५ ।

लुब्ध-पराशर-सौहृद

गोदद

हरि-भज -कृत-विनोद,

जय देव वे। ६

ि म -पङ्कज-मंजुल-

_ ॰

ि - न्त - ा,

जय जयदे कवे।

भज -र ाप्लु -ोचन

प्रियदर्शन

वेणु-विमोहन-

जय जयदेव कवे।

रु रुणामिह न-

हृद- ,

तव चरणे प्र ाि

य यदेव वे। ९।

ज ि य-केन्दुति - ि

रिह राजि

रति ज ि तव नाम,

जय जयदेव कवे। १०।